

Beleidsdoorlichting BZ-begrotingsartikel 4: Consulaire dienstverlening en uitdragen Nederlandse waarden

Verklaring onafhankelijke deskundige.

Ondergetekende was als externe deskundige betrokken bij de Beleidsdoorlichting van BZ-begrotingsartikel 4 over consulaire dienstverlening en het uitdragen van Nederlandse waarden.

Kenmerk van deze Beleidsdoorlichting is dat de sub-artikelen van artikel 4 in de begroting van het Ministerie van Buitenlandse Zaken los van elkaar staan. De doorlichting omvat vier sub-artikelen: consulaire bijstand en visumverlening, internationaal cultuurbeleid, publieksdiplomatie en gastlandbeleid internationale organisaties. De meeste maar niet alle BZ-inspanningen onder noemer van deze onderscheiden beleidsterreinen waren onderwerp van de doorlichting. Kenmerkend voor de doorlichting is dat deze is voorafgegaan door een aparte evaluatie van bovengenoemde beleidsterreinen. De evaluaties functioneerden daarmee als bouwstenen voor een andersoortige analyse. De doorlichting gaat niet in op de doeltreffendheid en doelmatigheid van de beleidsterreinen, maar richt zich op overkoepelende bevindingen en het trekken lessen uit de vergeleken evaluaties.

IOB heeft de onderzoeksvraag op correcte wijze geoperationaliseerd en gebruik gemaakt van adequate onderzoeksmethoden. De doorlichting is onder andere aangewend voor het praktisch in kaart te brengen van de stand van zaken betreffende de opvolging die BZ heeft gegeven aan de aanbevelingen voor de afzonderlijke evaluaties. In vergelijking met genoemde evaluaties is de beleidsevaluatie een relatief korte en lichte exercitie geweest, waarbij ondergetekende als enige externe referent fungeerde. Daarvoor was deze referent betrokken bij de evaluatie consulaire beleid en daarmee in staat om de koppeling tussen evaluatie en doorlichting te beoordelen.

De referent is bij het gehele proces van de doorlichting betrokken. In het bijzonder gaf de referent commentaar op de terms of reference, het conceptrapport en het eindrapport. Dit proces is naar behoren verlopen en IOB is zorgvuldig omgegaan met kanttekeningen en aanbevelingen. Gedurende het hele proces van de doorlichting is er contact geweest via email, telefoon en direct persoonlijk overleg met het onderzoeksteam.

Mede gezien het aantal beleidsterreinen dat wordt doorgelicht zou IOB kunnen overwegen bij toekomstige exercities gebruik te maken van de diensten van twee externe deskundigen. Gezien het bijzondere karakter van een doorlichting en het feit dat overkoepelende issues een uitnodiging zijn voor bredere discussie, is een gedachtewisseling tussen de interne referentiegroep en externe referenten aan te bevelen. Een beleidsdoorlichting is immers een uniek moment voor het aan de orde stellen van meer conceptuele issues die een directe impact hebben op beleid en voor het opwerpen van nieuwe vragen.

De schriftelijk verslaglegging van het IOB-onderzoek wordt gekenmerkt door het ontbreken van jargon. Naar de mening van deze referent maakt dat het rapport niet alleen toegankelijker, maar het zorgvuldig schrijfproces komt daarnaast de kwaliteit van de analyse ten goede. Vertaling in het Engels zou meer mogelijkheden scheppen voor de internationale vergelijking van 'best practices' met gelijkgezinde landen die hun beleid immers ook evalueren en doorlichten. IOB maakt zelf ook dankbaar gebruik van documentatie en de bevindingen uit andere landen.

Prof. Dr. Jan Melissen

Senior Research Fellow Instituut Clingendael, Senior Fellow Institute of Security and Global Affairs Universiteit Leiden, Hoogleraar Diplomatie Universiteit Antwerpen.